

УДК 821.111(045)

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/31.213865>**Катерина МЕЛЬНИКОВА,***orcid.org/0000-0002-8857-1830**викладач кафедри англійської філології і перекладу
Національного авіаційного університету
(Київ, Україна) katrinhen47@gmail.com***Леся КОНОПЛЯНИК,***orcid.org/0000-0002-3244-1965**кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов та прикладної лінгвістики
Національного авіаційного університету
(Київ, Україна) llesichka@gmail.com*

ВТІЛЕННЯ ІДЕЙ НОВОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ЛІТЕРАТУРІ ІРЛАНДІЇ ХХІ СТОЛІТТЯ

У статті розглядаються особливості англо-ірландської літератури перших двох десятиліть ХХІ століття та відображення в ній національного самовизначення героїв. Якщо всередині ХХ століття північно-ірландська криза, проблеми політичного та релігійного протистояння постійно зображувалися у творчості ірландських письменників, то вже в кінці ХХ – на початку ХХІ століття акценти помітно змістилися. Саме вивчення концепції нової національної ідентичності в англо-ірландській літературі ХХІ століття стало метою нашого дослідження.

Теми національного визволення, культурної пам'яті та рідної землі не залишають творчість ірландських письменників і в ХХІ столітті. Літературна наступність, традиційні сюжети та алюзії займають у їхній творчості одне з головних місць. На передній план виходить маленька людина і її переживання власного досвіду та драматичних відносин із Батьківщиною, формується тенденція пошуку загальноєвропейського шляху, інтернаціоналізованої ідентичності.

Література Ірландії проходить довгий шлях від переосмислення міфів і християнських сказань (Е. О'Даффі, Дж. Джойс) до зображення масштабних історичних подій (Дж. Фаррелл), а потім інтерес фокусується на самому герої, його духовному світі, особистій історії. Поступово викристалізуються нові теми: самотність, відчайдушний пошук себе та своєї ідентичності (в тому числі сексуальної), зіткнення різних традицій і світів, повернення до власного коріння, перехід від глобального до особистого, критика патріархальних цінностей і релігії. З цієї точки зору в статті ми аналізуємо творчість Б. Маклаверті, Д. Макніколла, Г. Паттерсона, Д. Бойна, К. Тойбіна, К. Маккена, А. Єнрайт.

У статті встановлено, що нові теми в творах цих письменників поєднуються з традиційними: К. Тойбін у романі «Будинок імен» використовує відомий античний сюжет про Агамемнона, щоб показати особисту трагедію героїв; глибоко сучасний твір К. Маккена «І нехай обертається прекрасний світ» перегукується з ірландською класикою, «Уліссом» Джойса, щоб розповісти історію роз'єднаних у суспільстві людей. Нова літературна реальність сприяє появі нової національної ідентичності.

Ключові слова: національна ідентичність, англо-ірландська література, північно-ірландська криза, традиціонізм, ірландськість.

Kateryna MELNYKOVA,*orcid.org/0000-0002-8857-1830**Lecturer at the Department of English Philology and Translation
National Aviation University
(Kyiv, Ukraine) katrinhen47@gmail.com***Lesia KONOPLIANYK,***orcid.org/0000-0002-3244-1965**Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Foreign Languages and Applied Linguistics
National Aviation University
(Kyiv, Ukraine) llesichka@gmail.com*

THE IMPLEMENTATION OF THE IDEAS OF A NEW NATIONAL IDENTITY IN THE LITERATURE OF IRELAND OF THE 21ST CENTURY

The article reviews the specificities of Anglo-Irish literature of the first two decades of the XIXst century and the reflection of national self-determination of characters in it. In the middle of the XX century Northern Irish crisis, problems of political and religious confrontation were constantly depicted in the works of Irish writers, however in the late XX th – early XIX st centuries the emphases already distinctly shifted.

In particular, the study of the new national identity conception in Anglo-Irish literature of the XIXst century has become a goal of our research. Themes of national liberation, cultural memory, and home ground do not leave the works of Irish writers in the XIXst century either. Literary succession, traditional plots and allusions take one of the main places in their works. But at the forefront, there is a little person and his struggles of own experience and dramatic relationships with the motherland, a tendency of the all-European path, an internationalized identity is formed.

The literature of Ireland comes a long way from rethinking of myths and Christian sagas (E. O'Duffi, J. Joys) till representation of widespread historical events (J. Farrell), and then the interest is focused on the characters themselves, their spiritual world, a personal story. New themes gradually crystallize: loneliness, desperate searching of soul and own identity (including sexual identity), a clash of different traditions and worlds, return to own roots, a transition from global to personal, critics of patriarchal values and religion. From this point of view, in the article, we analyze novels by B. MacLaverty, D. McNicholl, G. Patterson, J. Boyne, C. Toibin, C. McCann, A. Enright.

In the article it has been designated that new themes in the works of these writers are combined with traditional ones: C. Toibin in "House of Names" uses a famous antique plot about Agamemnon to demonstrate a personal tragedy of the characters, a deeply modern work by McCann "Let the Great World Spin" resonates with Irish classics, "Ulysses" by Joyce, to tell a story of people divided in the society. The new literary reality promotes an occurrence of a new national identity.

Key words: national identity, Anglo-Irish literature, Northern Irish crisis, traditionalism, Irishness.

Постановка проблеми. Ірландська література однією з найбільш національно орієнтованих літератур у світі. У ХХ столітті багато творів англо-ірландських письменників присвячені проблемі пошуку національної ідентичності, політичним подіям часів північно-ірландської кризи, відображенню конфлікту між героями і середовищем.

Поняття «національна ідентичність» стало звичним для соціології, філософії, лінгвістики. Використання цього терміну в літературознавстві також цілком виправдано. Ірландія протягом століть була частиною Британської імперії, яка вимушено запозичила англійську мову, що витіснила ірландську, і все ж ірландська ідентичність так ніколи й не підмінила англійської або британської.

Незважаючи на те, що з Англією ірландців єднає мова, майже всі ірландські автори підкреслюють своє походження, свою відокремленість. Не останню роль у формуванні національної ідентичності зіграли міфологія (ірландський епос) і релігія. Складна історія, літературні коріння, острівна ізольованість, масова еміграція ірландців, їхня розпорошеність по світу сформували ні на що не схожу, особливу культуру та літературу.

Вважається, що ХХ століття є золотим в історії ірландської літератури. Джойс, Льюїс, Беккет, Каванах, О'Даффі писали про масштабні проблеми: про релігію, про природу історичної пам'яті та часу, про абсурдність самого життя, національне визволення. «Вкінці ХХ століття з'явилися романи, які стали результатом нового художнього та культурного пошуку. Під впливом підписання Белфастської угоди в 1998 році та економічного буму на півдні Ірландії сформувалася нова, інтернаціоналізована ірландська ідентичність. Сюжети та проблематика творів стали більш особистими: переживання власного досвіду, рефлексія на тему драматичних відносин

зі своєю Батьківщиною та минулим (Дж. Макгахерн, Г. Паттерсон, М. Костелло, Д. Мадден, Б. Маклаверті)» (Стринюк, 2015: 129).

Камерність творів початку ХХІ століття ще поглиблюється. К. Тойбін, Дж. Бойн пишуть про особистий досвід, рефлексують на тему розбіжності зі своєю Батьківщиною. Письменники шукають свій загальноєвропейський шлях, але зв'язок героя та Батьківщини залишається нерозривним. Д. Кайберд – дослідник ірландської літератури зазначає: «Вплив минулого в Ірландії ніколи не слабшає настільки, щоб перестати впливати на сьогодення» (Kiberd, 1996: 718).

Аналіз досліджень. Перші серйозні дослідження з історії англо-ірландської літератури з'явилися лише в 80-ті роки минулого століття. Відомі роботи С. Діна (Dean, 1994), Д. Кайберда (Kiberd, 1996). Посібник Д. О'Брайана «Ірландський роман: 1960-2010» – масштабне дослідження, своєрідний літературний гід, доступний і корисний як для студентів, так і для широкої аудиторії (O'Brien, 2012).

Багато вчених роблять акцент на політизованості англо-ірландської літератури, на значенні історико-політичного та соціального контексту для розуміння літературних творів, написаних на зламі віків. Саме про це у великій монографії "Language, Identity and Liberation" пише Дж. Кітінг-Міллер. Авторка стверджує, що ірландськість неминуче відбивається в сучасному англо-ірландському романі (Keating-Miller, 2009).

У своїй попередній статті при розгляді літературного процесу в Ірландії у ХХ столітті ми зазначали, що «окремі аспекти розвитку ірландської літератури та творчості багатьох письменників докладно висвітлені в наукових дослідженнях, але цілісність ірландського художнього процесу, трансформація самого поняття національної

ідентичності ще потребує детального розгляду» (Конопляник, Мельникова, 2019: 114).

Література Ірландії перших двох десятиліть ХХІ століття досліджена ще менше. Розрізнену інформацію про тих чи інших сучасних ірландських письменників можна почерпнути в численних анотаціях до видань, біографічних довідках, рецензіях до нових творів. Науковий аналіз цілісного літературного процесу, особливостей трансформації самого поняття «національної ідентичності» в літературі Ірландії початку ХХІ століття представлений у роботах С. О. Стринюк (Стринюк, 2015), О. В. Костаревої (Костарева, Стринюк, 2017) та С. Є. Шеїної (Шеїна, 2007).

Мета статті – розглянути особливості втілення ідей національної ідентичності в англо-ірландському романі ХХІ століття у нерозривному зв'язку з історико-культурними особливостями та законами літературної наступності, а також вказати на принципово нові підходи до зображення національного характеру незалежно від ідеологічних установок.

Виклад основного матеріалу. Ірландська національна ідентичність більше не може існувати в тому вигляді, в якому вона існувала ще на початку ХХ століття. Невлаштованість героїв у національному просторі, шалений пошук себе, побудова нової національної самосвідомості – все це характерно для сучасної ірландської літератури. Наприклад, «Школа анатомії» Б. Маклаверті (MacLavery, 2002) та «Син на ім'я Габріель» Д. Макніколла (McNicholl, 2004) є романами виховання, романами пошуку особистісної ролі.

Якщо «Школа анатомії» – історія про молодого чоловіка Мартіна Бреннона, занадто тонкого і вразливого, щоб жити в Північній Ірландії часів конфлікту, то «Син на ім'я Габріель» – відверта історія про пошук сексуальної ідентичності. Цікаво, що тема неоднозначної сексуальності стає провідною також і в романі Г. Паттерсона «Готель Інтернешнл» (Patterson, 2000).

Це свідчить про те, що сучасний англо-ірландський роман далеко відійшов від традиційних уявлень про мораль і національну ідентичність у політичній і соціальній боротьбі. Ще в недалекі 1990-ті роки Ірландія була найконсервативнішою країною Європи, але лише за 20 років вона стала однією з найбільш розкутих. Каталізатором змін став відомий сексуальний скандал у католицькій церкві Ірландії, який знищив авторитет священників. Саме так стрімко Ірландія включилася в процес глобалізації.

Дж. Бойн у гучному романі «Історія самотності» піднімає тему кризи католицької церкви

в Ірландії (Воупе, 2014). Якщо раніше в далеких 1970-х роках, коли молодий Одран Йейтс навчався у семінарії, було почесно бути священником, то нині авторитет її служителів знищений. Низка сексуальних скандалів підірвала католицьку церкву, а близький приятель Одрана виявився замішаним у справі про педофілію. Священик страждає не тільки через те, що люди навколо змінили своє ставлення, зокрема і до нього, а переживає глибоку духовну кризу. Одран Йейтс готовий нести важкий тягар чужих провин і гріхів. Глибока та пристрасна «Історія самотності» – це історія однієї людини та всієї країни, класичний приклад нового ірландського роману.

В ірландській культурі та ірландському суспільстві церква завжди відігравала основну роль. Католицизм був оплотом традиціоналізму, але в той же час і осередком лицемірства. У «Брукліні» Дж. Тойбіна саме католицький священник визначає долю героїні. В «Історія самотності» Бойна ірландський священник взагалі живе з заплученими очима, щоб тільки не бачити, який жах коїться навколо.

У творах Е. Енрайт саме католицтво визначає мотиви поведінки її героїв. Роман «Зібрання» Е. Енрайт є критикою основ ірландського менталітету – великої традиційної католицької родини (Enright, 2011). На думку авторки, багатодітність не може бути благочестям, дружбою або міцною спільністю. Батьки не справляються з завданнями виховання, економічними труднощами, вони прирікають своїх дітей на бідність, муки та самотність. Життя героїв роману Г. Паттерсона «Колись на пагорбі» також обмежена католицьким простором, ненадійним і вразливим (Patterson, 2008). Автор критикує усталені стереотипи, стверджує особисті цінності, які вищі за інтереси соціальної групи та релігії. Це історія кохання у важкі часи, коли історичні події перешкоджають особистому щастю.

К. Тойбін пише камерні романи про людську долю. Його захоплює просте життя людей, їхні побутові проблеми, стосунки, внутрішні душевні конфлікти. Герої Тойбіна намагаються зрозуміти себе, коли переїжджають до іншої країни, переживають смерть близьких або навчаються приймати власну гомосексуальність, свою несхожість на інших.

Світову славу Тойбіну приніс роман «Бруклін» (Toibin, 2009). Ейліш живе в тихому ірландському містечку, де один день схожий на інший. Одного разу їй випадає нагода поїхати в США і, як би їй не було сумно, вона йде на цей крок. В Америці Ейліш поступово звикає до нового яскравого життя, але спогади про малу Батьківщину не

дають їй сконцентруватися на майбутньому. Саме в цей момент відбувається подія, яка змушує її повернутися до Ірландії. Цей роман – яскравий приклад втілення концепції нової національної ідентичності, історія про зіткнення різних світів і різних традицій, про пошук себе, тугу за минулим і передчуття майбутнього.

Історичний трагізм назавжди залишається невід’ємною частиною ірландськості та завжди яскраво виявляється в художній літературі країни. Хоча в XXI столітті ірландські письменники й відійшли від зображення історичних подій і перемістилися в площину особистого, але нових авторів і класиків XX століття (Джойса, Беккета, Льюїса) все ж зближує зображення масштабності подій у поєднанні з буденністю.

В основу нового роману К. Тойбіна «Будинок імен» покладено давньогрецький сюжет про троянського героя Агамемнона, якого зрадила його дружина Клитемнестра, та про їхніх дітей, які стали жертвами батьківських вчинків (Toibin, 2017). Якщо пригадати, то й відомий «Улісс» Джойса має античне коріння. «Будинок імен» – новий детектив у давньогрецьких декораціях, але відомий античний сюжет звучить по-іншому, набуває сучасного сенсу та глибини.

У романі Тойбін заявляє про те, що жодний злочин не залишиться без покарання. У той же час автор розповідає, наскільки суспільство по-різному ставиться до злочинів, що здаються однаковими на перший погляд. На війні всі засоби помічні, все виправдовується, а помста завжди засуджується, особливо, якщо роль месника взяла на себе жінка. Орест не може зробити вибір між матір’ю-вбивцею та бунтівниками на чолі з коханим Леандром. Автор на цьому прикладі демонструє, що не можливо обирати з двох зол. Пошуки та вигнання стають провідними мотивами сюжету.

Власну «Одіссею» створює і Дж. Бойн у романі «Незримі фурії серця» (Boone, 2017). Молоду дівчину вигнали з рідного ірландського села вагітною. Її сина Сіріла усиновило ексцентричне та багате подружжя з Дубліна. Хлопчик ріс, оточений благами, але почуття самотності не залишало його. Справжня історія Сіріла завдовжки в життя почалася, коли він зустрів привабливого Джуліана. Сіріл прокладає шлях до самого себе, переживає низку розчарувань і удач. Він повертається до своєї ідентичності, до власного коріння, нехай він і був позбавлений всього цього.

Здається, це найбільш особистий роман Бойна. Але в творі відображена цілісна панорама життя в Ірландії, починаючи з середини XX століття і до

наших днів. Це цілий світ, побачений очима звичайної людини, історія про те, як нетерпимість і гнів, ревності та заздрість, що панують у душі людей і в країні загалом, поступово вщухають, а на їхнє місце приходить спокій. Як бачимо, тема вигнання та повернення до коріння завжди залишається актуальною в ірландській літературі.

Багато ірландських письменників більшу частину життя провели за межами рідної країни, але писали про неї. Тойбін покинув Ірландію зовсім молодою людиною, а повернувся вже сформованим письменником, Маккенн став нью-йоркцем, але все життя відчуває себе ірландцем.

К. Маккенн – продовжувач ірландської літературної традиції, лауреат Дублінської літературної премії, яку йому приніс роман «І нехай обертається прекрасний світ» у 2011 році (McCann, 2009). У романі ми знову бачимо перехід від глобального до приватного. Сміливий трюк французького канатохідця, який переходить по натягнутому канату між баштами Всесвітнього торгового центру, змушує замертти весь мегаполіс. Тут збираються різні люди, читач поринає в їхні історії. Це матері загиблих у В’єтнамі синів, повії з Бронксу, хлопчисько, який фотографує графіті в метро, художники в карнавальних костюмах, ірландський чернець Корріган із лавкою та валізкою книг, медсестра Аделіта та закоханий у неї брат священика. Всі вони намагаються дотягнутися один до одного, але насправді вони роз’єднані.

Роман демонструє, що час зупинився. Самотня людина та історія одного дня в одному місті. Все це нагадує відомого «Улісса» Джойса, роман, в якому лише про один день з життя Леопольда Блума розповідається на сотнях сторінок. Головний герой роману Паттерсона «Готель Інтернешнл» Денні теж в якомусь сенсі є спадкоємцем Блума (Patterson, 2000). Один день із його життя складають багато історій про різних людей, які зібралися в готелі “International” напередодні вирішальної зустрічі NICRA (Northern Ireland Civil Right Association).

У романі «Золі» Маккенна циганка Марієнка Новотна, талановита поетеса, живе за законами свого народу (McCann, 2008). Старійшини проклинають її та виганяють з табору, тому що влада вмовила дівчину порушити заборону спільноти та записати пісні. Ми дивимося на європейську історію очима чутливої та тонкої героїні. Маккенн не оминув увагою у творі і традиційну для ірландців тему вигнання. Персонаж не проживає своє життя окремо від народу, своєї історії – він завжди повертається до свого коріння.

Висновки. В сучасній ірландській літературі зв'язки героя з національним простором слабшають, вираз національної ідентичності стає більш особистісно-орієнтованим, камерним, висвітлюються нові соціальні теми, формується загальноєвропейський погляд на самовизначення героїв. Письменники ірландського походження – лауреати сучасних світових літературних премій живуть і творять вже не в обмеженому національними

інтересами просторі, особистому та географічному. Але закони літературної наступності все ж дуже сильні. Саме тому автори зберігають інтерес до улюблених тем: національні традиції, міфи та релігія, розкол суспільства, вигнання, втрата Батьківщини, пошук персонажем себе та свого місця в житті. Все це заломлюється в сучасності та новій літературній реальності, де відбувається єднання особистого та глобального.

СПИСОК ВИКОРАСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конопляник Л. М., Мельникова К. С. Основні етапи зміни концепції національної ідентичності в літературі Ірландії ХХ століття. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2019. Т. 1, № 42. С. 114–117.
2. Костарева Е. В., Стринюк С. А. Концепт «Северо-ірландський конфлікт» (“The Troubles”): методика дослідження і репрезентація на матеріалі медійного і художественного дискурсів. *Вестник Томського державного університету. Філологія*. 2017. № 48. С. 19–44.
3. Стринюк С. А. Конструкція і деконструкція національної ідентичності в сучасному ірландському романі (Роберт Маклайам Уілсон «Улиця Ерика», Шеймас Дін «Чтение в темноті»). *Вестник Пермського університету*. 2015. Вып. 1(29). С. 126–135.
4. Шеина С. Е. Национальная специфика англо-ірландської літератури. *Проблеми філології, культурології і мистецтвознавства*. Москва : Московський гуманітарний університет, 2007. № 2. С. 85–91.
5. Boyne John. *A History of Loneliness*. New-York : Doubleday, 2014. 384 p.
6. Boyne John. *The Heart's Invisible Furies*. London : Transworld Digital, 2017. 736 p.
7. Dean S. A. *Short History of Irish Literature*. Notre Dame US : University of Notre Dame Press, 1994. 282 p.
8. Enright Anne. *The Gathering*. New-York : Vintage Books, 2011. 272 p.
9. Keating-Miller J. *Language, Identity and Liberation in Contemporary Irish Literature*. London : MacMillan, 2009. 190 p.
10. Kiberd D. *Inventing Ireland: Literature of the Modern Nation*. Cambridge : Harvard University Press, 1996. 719 p.
11. MacLaverty Bernard. *The Anatomy School*. Toronto : Vintage Canada, 2002. 368 p.
12. McCann Colum. *Zoli*. New-York : Random House, 2008. 368 p.
13. McCann Colum. *Let the Great World Spin*. New-York : Random House, 2009. 351 p.
14. McNicholl Damian. *A Son Called Gabriel*. Medford : CDS Books, 2004. 343 p.
15. O'Brien G. *The Irish Novel: 1960-2010*. Cork : Cork University Press, 2012. 224 p.
16. Patterson Glenn. *Once Upon a Hill: Love in Troubled Times*. London : Bloomsbury, 2008. 233 p.
17. Patterson Glenn. *The International*. New-York : Anchor Books, 2000. 317 p.
18. Toibin Colm. *Brooklyn*. London : Penguin, 2009. 260 p.
19. Toibin Colm. *House of Names*. New-York : Viking, 2017. 261 p.

REFERENCES

1. Konoplianyk L. M, Melnykova K. S. (2019) Osnovni etapy zminy kontseptsii natsionalnoi identychnosti v literaturi Irlandii XX stolittya [The main stages of the changing of the concept of national identity in the literature of Ireland of the XX century] // *Naukovyi visnyk mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Philologia. Scientific Journal of the International Humanities University. Ser.: Philology*. (42, Vol. 1), (P. 114–117). Kherson : Publishing House “Helvetyka” [in Ukrainian].
2. Kostareva E. V, Strinyuk S. A. (2017) Kontsept “Severoірlandskiy conflict” (“The troubles”): metodika issledovaniya i representatsiya na materiale hudojestvennogo i mediinogo diskursiv [The concept “The troubles”: research methodology and representation in literary and media discourses] // *Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta. Tomsk State University Journal of Philology*, 48, 19–47 [in Russian].
3. Strinyuk S. A. (2015) Konstruktsiya i dekonstruktsiya natsionalnoi identychnosti v sovremennom irlandskom romane (Robert McLiam Wilson “Ulitsa Eureka”, Seamus Deane “Chlenie v temnote”). [Construction and deconstruction of national identity in contemporary Irish novels (Robert McLiam Wilson “Eureka Street”, Seamus Deane “Reading In The Dark”)] // *Vestnik Permskogo Universiteta. Journal of Perm University*, 1(29), 126–135 [in Russian].
4. Sheina S. Ye. Natsionalnaia spetsyfyka anglo-ірlandskoy literatury [National Specifics of Anglo-Irish Literature] // *Problemy philologii, kulturologii i iskusstvovedeniia. Problems of philology, cultural studies and art history*, 2 (P. 85–91). Moscow : Moscow University for the Humanities [in Russian].
5. Boyne John. *A History of Loneliness* / John Boyne. New-York : Doubleday, 2014. 384 p.
6. Boyne John. *The Heart's Invisible Furies* / John Boyne. London : Transworld Digital, 2017. 736 p.
7. Dean S. A. *Short History of Irish Literature* / S. A. Dean. Notre Dame US : University of Notre Dame Press, 1994. 282 p.
8. Enright Anne. *The Gathering* / Anne Enright. New-York : Vintage Books, 2011. 272 p.
9. Keating-Miller J. *Language, Identity and Liberation in Contemporary Irish Literature* / J. Palgrave Keating-Miller. London : MacMillan, 2009. 190 p.

10. Kiberd D. *Inventing Ireland: Literature of the Modern Nation* / D. Kiberd. Cambridge : Harvard University Press, 1996. 719 p.
11. MacLaverty Bernard. *The Anatomy School* / Bernard MacLaverty. Toronto : Vintage Canada, 2002. 368 p.
12. McCann Colum. *Zoli* / Colum McCan. New-York : Random House, 2008. 368 p.
13. McCann Colum. *Let the Great World Spin* / Colum McCan. New-York : Random House, 2009. 351 p.
14. McNicholl Damian. *A Son Called Gabriel* / Damian McNicholl. Medford : CDS Books, 2004. 343 p.
15. O'Brien G. *The Irish Novel: 1960-2010* / G. O'Brien. Cork : Cork University Press, 2012. 224 p.
16. Patterson Glenn. *Once Upon a Hill: Love in Troubled Times* / Glenn Patterson. London : Bloomsbury, 2008. 233 p.
17. Patterson Glenn. *The International* / Glenn Patterson. New-York : Anchor Books, 2000. 317 p.
18. Toibin Colm. *Brooklyn* / Colm Toibin. London : Penguin, 2009. 260 p.
19. Toibin Colm. *House of Names* / Colm Toibin. New-York : Viking, 2017. 261 p.